

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут права
кафедра конституційного права та галузевих дисциплін

07-02-137М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних завдань та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«Історія держави і права зарубіжних країн»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Право»
спеціальності 081 «Право»
денної та заочної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННП
Протокол № 3 від 15.10.2024 р.

Рівне – 2024

Методичні вказівки до практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни *«Історія держави і права зарубіжних країн»* для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Право» спеціальності 081 «Право» денної та заочної форми навчання. [Електронне видання] / Приступлюк В. Л., Панкевич І. М. – Рівне : НУВГП, 2024. – 18 с.

Укладач: Приступлюк В. Л., к.ю.н., доцент кафедри правоохоронної діяльності та спеціальних юридичних дисциплін; Панкевич І. М., д.ю.н., професор кафедри конституційного права та галузевих дисциплін.

Відповідальний за випуск: Міщук І. В., к.ю.н., доцент, завідувач кафедри конституційного права та галузевих дисциплін.

Гарант ОП 081 «Право»

Міщук І. В.

Попередня версія методичних вказівок 07-02-65М

ЗМІСТ

1. Передмова.....	3
2. Тематика практичних занять	6
3. Контрольні заходи та засоби діагностики.....	7
4. Критерії та шкала оцінювання.....	7
5. Плани практичних занять.....	8
6. Самостійна робота студентів	15
7. Рекомендована література	15

© В. Л. Приступлюк,
І. М. Панкевич, 2024
© НУВГП, 2024

ПЕРЕДМОВА

Держава і право – різні соціальні явища, які органічно поєднані і взаємозалежні між собою, обумовлюють одне інше. Держава немислима без права, вся побудова держави і її діяльність регламентуються правовими нормами, які видаються і гарантуються державою. Історія держави і права зарубіжних країн показує, що успіху і розвитку досягали ті країни, в яких було ефективно законодавство, діяли правові норми, забезпечуючи інтереси людини, суспільства, держави.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Історія держави та права зарубіжних країн»: є концептуалізувати історико-правові відомості про процеси державо та правотворення в зарубіжних країнах та їх особливості; формування широкого загальнокультурного світогляду в питаннях історії держави та права зарубіжних країн, професійної правосвідомості та правової культури майбутнього юриста, вміння аналізувати історико-правові документи тощо; дати систематичний огляд історії утворення та розвитку держави та права від найдавніших часів до нашого часу, зосереджуючись в основному на найбільших цивілізаційних здобутках кожної історичної епохи: стародавній світ та античність, середньовіччя, новий та новітній час.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Історія держави та права зарубіжних країн» є: дати можливість студентам отримати цілісне уявлення про державні та правові інститути країн Заходу і Сходу в процесі їх історичної еволюції; з'ясувати причини і процес виникнення, розвитку та функціонування різних історичних типів і форм держави і права, державних органів і найважливіших інститутів права, які існували.

Компетентності:

ІК – здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

ЗК1 - здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3 – знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7 – здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК13 – здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки та технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК14 – цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК18 – здатність володіти навичками публічних виступів, ведення переговорів, професійної та наукової дискусії, підготовка та демонстрація результатів дослідження.

СК1 – здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК2 – здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК3 – цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК4 - здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини.

СК5 – здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

СК6 – здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України.

СК8 – здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

СК10 – здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК11 – здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК12 – здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК13 – здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК17 – здатність аналізувати правові процеси і явища в історичному контексті.

Програмні результати навчання:

РН2 – знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

РН3 – проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН5 – давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН6 – оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

РН18 – застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

PH19 – пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

PH20- виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

PH21 – готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

2. Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми	К-сть годин, денна форма	К-сть годин, заочна форма
Модуль 1.			
1	Історія держави і права зарубіжних країн через призму науки та навчальної дисципліни.	2	1
2	Державність і право в рамках Стародавнього Сходу.	2	1
3	Держава і право в розрізі Античного світу.	2	1
4	Особливості Середньовічних держави і право країн Європи.	2	1
5	Загальна характеристика Середньовічних держави і право країн Азії та Африки	2	1
Модуль 2.			
6	Еволюція держави і права у період Новітньої історії	4	1
7	Новітній державно-правовий розвиток окремих країн Західної Європи	2	1

8	Новітній державно-правовий розвиток окремих країн Східної Європи	2	1
9	Держава і право окремих країн Америки в Новітній час.	4	2
10	Особливості державно-правового розвитку окремих країн Азії в Новітній час	4	2
11	Історико-правовий огляд утворення та розвитку Європейського Союзу	4	2
Всього:		30	14

3. Контрольні заходи та засоби діагностики

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться за формами:

- оцінювання роботи студентів на лекціях;
- усного опитування на практичних заняттях, участь в обговоренні проблемних питань, оцінки розв'язування ситуаційних завдань;
- опрацювання завдань для самостійної роботи;
- написання модульних контролів.
-

4. Критерії та шкала оцінювання

Для досягнення цілей та завдань курсу здобувачам потрібно вчасно виконати завдання зі складання та оформлення документів, вчасно здати модульні контролі знань.

Викладач проводить оцінювання індивідуальних завдань студентів шляхом усного опитування та письмових завдань.

Також, студент під наглядом викладача самостійно оцінює свою роботу.

За вчасне та якісне виконання усіх видів завдань, студент отримує такі обов'язкові бали:

від 4 до 5 балів за якісну підготовку до кожного практичного заняття;

12 балів за якісне оформлення індивідуального завдання;
20 балів – модуль 1;
20 балів – модуль 2.
Усього 100 балів.

Додаткові бали студент може отримати при написанні наукової статті, наукової роботи на конкурс, ессе, тощо. Тему для дослідницької роботи студенти можуть вибрати самостійно за погодженням із викладачем. Додаткові бали аспірантам також можуть бути зараховані за конкретні пропозиції з удосконалення змісту навчальної дисципліни.

Модульний контроль проходить у формі тестування. У тесті 30 запитань різної складності: рівень 1 – 26 запитань по 0,5 бали (13 балів), рівень 2 – 3 запитання по 1 бали (3 бали), рівень 3 – 1 запитання по 4 бали (4 бали). Усього – 20 балів.

5. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Історія держави і права зарубіжних країн через призму науки та навчальної дисципліни

1.1.Притаманні характеристики для історії держави і права зарубіжних країн.

1.2.Історія держави і права зарубіжних країн як наука та навчальна дисципліна.

1.3.Функції, принципи та методологія історії держава і права зарубіжних країн.

1.4. Джерела історії держави і права зарубіжних країн.

1.5.Притаманні риси періодизації історії держави і права зарубіжних країн.

Завдання для роботи в малих групах за тематикою лекції:

1. Учасникам групи потрібно скласти схему за однією з обраних самостійно тем в межах заданої тематики лекції та скласти за обраною тематикою тестові запитання (не менше 25 запитань). Після виконання завдання учасникам групи необхідно здійснити

обмін інформацією по виконаним завданням.

Тема 2. Державність і право в рамках Стародавнього Сходу.

- 2.1. Причини утворення держави на Стародавньому Сході. Іригаційна теорія.
- 2.2. Єгипет: особливості держави та законодавства.
- 2.3. Месопотамія: особливості держави та законодавства.
- 2.4. Індія: особливості держави та законодавства.
- 2.5. Китай: особливості держави та законодавства.

Завдання до теми:

1. Опрацюйте тексти давньоіндійських трактатів та складіть опис сімейно-шлюбних відносин. Дайте правову оцінку.
2. Опрацюйте статті Законів Хаммурапі та визначить особливості: інституту усиновлення; інституту шлюбно-сімейних відносин; договірних відносин; правового становища вардум та порядку спадкування майна померлого чоловіка-вардум.
3. Опрацюйте «Закони Ману» та наведіть приклади особливого ставлення до варнової власності подружжя при укладанні шлюбу чи розподілу спадщини. Як «Закони Ману» ставилися до міжварнових шлюбів.

Тема 3. Держава і право в розрізі Античного світу

- 3.1 Становлення та розвиток давньогрецької держави і права.
- 3.2. Спарта: характерні особливості.
- 3.3. Афіни: характерні особливості.
- 3.4. Стародавній Рим: характерні особливості.

Завдання для роботи в малих групах за тематикою лекції:

1. Учасникам групи потрібно заповнити порівняльну таблицю.

	Реформи Тезея	Реформи Солона	Реформи Клісфена
Суть проведеної реформи			
Наслідки Проведеної реформи			

2. Складіть доповідь використовуючи наступні тематики:

1. Державний лад Стародавніх Афін.
2. Держава за реформою Тезея.
3. Держава за реформами Солона.
4. Періодизація історії стародавнього Риму.
5. Суди Стародавнього Риму.
6. Судова система Римської імперії IV – VI ст.

Тема 4. Особливості Середньовічних держави і право країн Європи.

4.1. Загальна характеристика феодальної держави і права.

4.2. Держава франків в розрізі історичних особливостей державності та права.

4.3. Англія в розрізі історичних особливостей державності та права.

4.4. Німеччина, характерні особливості.

Завдання для роботи в малих групах за тематикою лекції:

1. Учасникам групи потрібно скласти порівняльну таблицю використовуючи наступні теми:

Зміст реформ Людовіка IX.

Зміст реформ Генріха II.

Зміст реформ Ришельє.

Тема 5. Загальна характеристика Середньовічних держави і право країн Азії та Африки

- 5.1. Арабський халіфат в розрізі історичних особливостей державності та права.
- 5.2. Візантійська імперія в часи Середньовіччя.
- 5.3. Характерні риси для держави і права Африки в період Середньовіччя.

Тема 6. Еволюція держави і права у період Новітньої історії

- 6.1. Велика Британія та її шлях розвитку в часи Новітньої історії.
- 6.2. Німеччина та її характерні особливості для даного періоду.
- 6.3. Франція: Велика французька революція, держава і право.
- 6.4. Держава і право Франції у XIX – на початку XX століття.
- 6.5. Сполучені Штати Америки: погляд на перед-умови утворення
- 6.6. Конституційно-правовий процес становлення США як незалежної держави.
- 6.7. Особливості розвитку держави і права США у перші дві третини XIX століття.
- 6.8. Громадянська війна 1861-1865 років і розвиток держави і права США у кінці XIX – на початку XX століття.

Завдання для роботи в малих групах за тематикою лекції:

1. Учасникам групи потрібно обрати країну та створити коротку періодизацію обраного періоду.
2. В межах заданої тематики лекції потрібно скласти за обраною тематикою тестові запитання (не менше 25 запитань). Після виконання завдання учасникам групи необхідно здійснити обмін інформацією по виконаним завданням.

Тема 7. Новітній державно-правовий розвиток окремих країн Західної Європи

7.1. Велика Британія (Об'єднане Королівство Великобританії та Північної Ірландії): новий виток розвитку держави та права.

7.2. Німеччина (Федеративна Республіка Німеччина): новий шлях.

7.3. Франція (Французька Республіка): характерні риси погляду у майбутнє.

7.4. Основні риси права країн Західної Європи.

Завдання до теми:

1. Складіть порівняльну таблицю використовуючи наступні теми:

Права громадян за Веймарською конституцією 1919 р. та Основним законом ФРН 1949 р.

Повноваження органів державної влади і управління за Основним законом ФРН 1949 р.

2. Складіть схему повноважень органів державної влади ФРН (покажіть взаємозв'язок).

Тема 8. Новітній державно-правовий розвиток окремих країн Східної Європи

8.1. Чехія (Чеська Республіка): особливості держави та законодавства.

8.2. Польща (Республіка Польща) та її характерні особливості в умовах періоду.

8.3. Сербія (Республіка Сербія): характерні особливості в умовах періоду.

8.4. Основні риси права країн Східної та Південно-Східної Європи.

Завдання для роботи в малих групах за тематикою лекції:

1. Учасникам групи потрібно скласти схему за однією з обраних самостійно тем в межах заданої тематики лекції та скласти за обраною тематикою тестові запитання (не менше 25 тестових запитань). Після виконання завдання учасникам групи необхідно здійснити обмін інформацією по виконаним завданням.

Тема 9. Держава і право окремих країн Америки в Новітній час

9.1. Сполучені Штати Америки та її характерні особливості в умовах періоду.

9.2. Канада: особливості розвитку держави та права.

9.3. Бразилія: унікальність та права.

Завдання для роботи в малих групах за тематикою лекції:

1. Учасникам групи потрібно заповнити порівняльну таблицю.

	США	Канада	Бразилія
Коротка характеристика нововведень законодавства, які вплинули на розвиток країни			
Органи влади			
Інші критерії, які обрані Вами			

Тема 10. Особливості державно-правового розвитку окремих країн Азії в Новітній час

10.1. Ісламська Республіка Іран: характерні особливості держави та законодавства.

10.2. Держава Ізраїль: характерні особливості держави та законодавства.

10.3. Китайська Народна Республіка: унікальність держави та права.

10.4. Держава Японія : характерні особливості держави та законодавства.

10.5. Республіка Індія: унікальність держави та права.

Завдання до теми:

1. Складіть дві порівняльні схеми повноважень органів державної влади Японії та Китаю у Новітній час.

2. Назвіть джерела права на момент створення держави Ізраїль та джерела права що діють в сучасному Ізраїлі?

3. Охарактеризуйте державний устрій Індії за Конституцією 1950 р.

Тема 11. Історико-правовий огляд утворення та розвитку Європейського Союзу

11.1. Європейська інтеграція, передумови створення єдиної Європи.

11.2. Основні етапи формування Європейських співтовариств і Європейського Союзу.

11.3. Європейський Союз, як нова організація політичної влади в Європі.

11.4. Організаційна структура Європейсько-го Союзу. Україна в процесах інтеграції.

Завдання до теми:

1. Сформулюйте основні ідеї, які існували щодо створення «об'єднаної Європи».

2. Розкрийте основні етапи формування Європейських Співтовариств і Європейського Союзу.

3. Розкрийте зміст теорії пояснення правової природи ЄС.

4. Визначте хронологію розширення Європейського Союзу.

6. Самостійна робота студентів

Самостійна робота сприяє кращому засвоєнню студентами матеріалу з навчальної дисципліни «Міжнародне приватне та міжнародне публічне право» та формуванню у них навичок та вмінь одержувати додаткові знання.

Формами самостійної роботи студентів є:

- доопрацювання лекційних матеріалів та опрацювання додаткової літератури;

- підготовка до практичних занять;

- виконання різного характеру завдань;

- робота в Інтернеті, пошук інформації;

- вибір теми та написання есеїв;

- самостійне вивчення та складання конспектів по темах, що виносяться на самостійне вивчення;

- складання тез доповіді на конференцію.

Результативність самостійної роботи виявляється під час заслуховування доповідей, обговорення проблемних питань, поточного модульного контролю знань, перевірки письмових відповідей студентів, представлення результатів самостійної роботи.

7. Рекомендована література

Основна література:

1. Історія держави і права зарубіжних країн : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Бандурки; Бандурка О., Швець Д., Бурдін М., Головка О. та ін.; вступ. слово О. Бандурки. Харків : Майдан, 2020. 618 с.

2. Яремчук В. Д. Історія держави і права зарубіжних країн: дефініції, схеми, таблиці: навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 244 с.

3. Історія держави і права зарубіжних країн : підручник / авт. кол.: О. М. Бандурка, О. М. Головка, І. А. Логвиненко та ін. ; за заг. ред. О. М. Бандурки; МВС України, Харків. нац. унт внутр. справ ; 2-ге вид., допов. та змін. Харків : ХНУВС, 2021.

596 с.

4. Трофанчук Г. І. Історія держави і права зарубіжних країн : навчальний посібник. К. : Юрінком Інтер, 2024. 396 с.

5. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Основи права Європейського Союзу : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.

6. Теодор Дж. Лові, Бенджамін Гінзберг, Кеннет А. Шепсл, Стівен Ансолабігир, Гегрі Ган. Американська система влади: повноваження і мета (17-те видання) / Пер. з англійської: Галина Сташків. Львів : Літопис, 2024. 960 с.

7. Історія держави і права зарубіжних країн в питаннях і відповідях : навч. посіб. / Д. Тихоненков. Харків : Право, 2019. 248 с

8. Шигаль Д. Історія держави і права зарубіжних країн : підручник. Харків : Право, 2023. 198 с.

9. Тихоненков Д. Історія держави і права зарубіжних країн. Відповіді на екзаменаційні питання. Харків : Право, 2020. 248 с.

10. Архітектура європейської безпеки: історія становлення і розвитку : монографія : у 2 ч. / А. П. Гетьман, І. В. Яковюк, Д. С. Бойчук та ін.; за наук. ред. А. П. Гетьмана, І. В. Яковюка. Ч. 1: Від Давнього Риму до Другої світової війни. Харків : Право, 2020. 180 с.

11. Закоморна К. Посібник для підготовки до іспиту з державного (конституційного) права зарубіжних країн. Харків : Право. 2021. 248 с.

12. Бостан Л. Історія держави і права зарубіжних країн : навчальний посібник, рекомендовано МОН України / 2-ге видання. К. : Центр учбової літератури, 2019. 736 с.

13. Трофанчук Г. К. Історія держави і права зарубіжних країн : навчальний посібник. К. : Юрінком Інтер, 2021. 448 с.

14. Журавльов Д., Коротюк О., Лавринович О. Історія політичних і правових вчень: від стародавніх часів до XVII століття. К. : ОВК, 2021. 238 с.

Допоміжна література:

1. Європейська хартія місцевого самоврядування. Страсбург, 15 жовтня 1985 року. Офіційний переклад. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_036
2. Зінченко О. Особливості форми правління арабських монархій (порівняльний аналіз). *Вісник Національної академії правових наук України*. 2018. Т. 25. № 1. С. 50–64.
3. Войціховський А. Міжнародне право : підручник. Харків : ХНУВС, 2020. 544 с.
4. Панкевич І., Семків В. Україна: від конфлікту демократії та ринку до конфлікту громадянського суспільства і олігархів. *Facta Simonidis*. Nr 1 (11). Zamość, 2018. S. 201–214.
5. Панкевич І. Становлення сучасної представницької демократії: український та зарубіжний досвід. *Конституція України: ціннісний вимір 25-річного досвіду державотворення та правотворення: Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 23 червня 2021 р.) / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. К. : Прінт-Сервіс, 2021. С. 369–377.*
6. Панкевич І. Історія становлення інституту прав людини. *Загальна декларація прав людини ООН 1948 року: стан реалізації в Україні: матеріали круглого столу (м. Івано-Франківськ, 10 грудня 2019 року) / упорядник В. Розвадовський. Івано-Франківськ : ДВНЗ Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2019.*
7. Панов М. Вибрані праці з проблем правознавства. Харків : Право. 2020. 1160 с.
8. Шевченко А., Кудін С. Історія держави і права України : навчально-методичний посібник. Вінниця : ТОВ «Твори», 2020. 688 с
9. Європейський Союз : навч. посіб. / А. О. Бояр (кер. авт. кол.), Н. П. Карпчук, Н. І. Романюк та ін. ; за ред. А. О. Бояра, С. В. Федонюка. Київ : ФОП Маслаков, 2020. 600 с.
10. Тополевський Р. Б., Федіна Н. В. Теорія держави і права : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 268 с.
11. Лавринович О. В. Загальний огляд і порівняльний

аналіз положень Конституцій країн Європи і України :
практичний посібник. К. : ОВК. 2024. 516 с.

12. Кресін О. В. Формування порівняльно-правового
мислення варшавських юристів у першій третині XIX століття :
монографія. Київ : Норма права. 2021. 252 с.

13. Імамат: інститут ісламської державності в
соціокультурному просторі шіїзму: монографія /
І. В. Васильєва, К. О. Гололобова, М. В. Лубська, В. І. Лубський,
Т. І. Лубська/ Київ : Вид-во «Центр учбової літератури», 2024.
664 с.

Інформаційні ресурси в Інтернет:

- 1.<http://www.nbuv.gov.ua> – бібліотека ім. В. І. Вернадського
- 2.<http://zakon.rada.gov.ua> – Верховна Рада України
- 3.<http://www.president.gov.ua> – Президент України
- 4.<https://www.un.org/ru/> – Організації Об'єднаних Націй
- 5.<https://supreme.court.gov.ua> – Верховний суд України
- 6.<http://www.ials.sas.ac.uk/library/> – Бібліотека Інституту.
Поглиблених Правничих Студій. Велика Британія